

Sjunde roten, tomt 68

Kvarteret Nålmakaren

Nittonde roten 1637–57v	(2 tomter)
Tionde roten 1657 h–70	Sillgatans (Postgatans) 26
	Norra sidan öster om Östra hamnen

Västra delen av 7.68

Erik Olofson Anckers (Anchers) föräldrahem

Olof Eriksson smed

1650 och 1653–55

Erik Olofsson Ankers far kallades gemenligen Olof Ankarsmed, därav sonens namn. En Olof Eriksson smed omtalas redan 1637 och fram till 1649 som bosatt i dåvarande nittonde roten [motsvarande tionde roten 1657–70 och en del av sjunde roten 1671 och ff]. Denne Olof Eriksson smed kan på grund av placeringen i mantalslängden vara identisk med "Olof Eriksson hos Lars Pedersson dragare" 1650–55.

Olof Eriksson smeds änka Cherstin Andersdotter el.

Kerstin Olof smeds

1662, 1666–71

Gustavi tomtöreslängd: Kersti (Kristina Olof smed), 1670 1 tomt?

1671–73 2 tomter

1662 uppträder Olof Eriksson smeds änka, också kallad Kerstin Olof smeds. Hon ägde 1673 *två tomter*. Den västra kan hon ha övertagit obebyggd av *Olof Jaspersson* efter den stora branden, som drabbade Nordstaden 1669. Hennes två tomterna bör ha motsvarat, vad som senare betecknades som 7.67 och 7.68v och låg på Sillgatans (numera Postgatans) norra sida öster om östra hamnen. Där ligger nu det stora shoppingcentret Östra Nordstaden. Den västligaste (7.67) bör ha ärvts av mågen Nils Andersson och såldes 1674 till Lars Svensson snickare. Den östligaste av dessa tomter (7.68v) övertogs först av en Jon Larsson, sedan av Jon Mårtensson,

Vid underrätten den 18.2.1665 krävde *Anders Lillies* dotter *Cherstin* 34 lod silver eller dess värde av Olof smeds änka hustru Cherstin Andersdotter. Detta silver hade Olof smed lånat av hennes avlidna föräldrar. Det framhölls av svaranden, att all Olof smeds kvarlåtenskap kom hans kreditorer till betalning. En av dessa var *David Amia*, som skänkte änkans barn sin fordran på 100 rdr bestående i den gård, som de bebodde i vilken han var immitterad. Denna gåva skulle han återtaga så vitt någon annan kreditor ville göra sig betald ur gården. – Det finns en uppgift från 3.11.1641, att Olof smed pantade sitt hus till David Amias far *Johan Amia*, som hade lånat Olof smed pengar till hans nya hus upptimrande.

Till Landsarkivet i Göteborg kom 22.2.1982 en förfrågan (daterad Oslo 15 febr. s.å.) från *Jack Douglas Dund* med följande innehåll:

”I følge notarieprotokollen nr 7 (1?) i Christiania fremkommer bevis for at personen Erik Olufsson Ancher, født uti Gottenburg 1641 (1644) av foreldre: Oluf Eriksson og hustru Kerstin.

aerklaering at velbenevnte Herr Erik Olufsson Ancher har til gode 422 daler og 8 øre silvermynt uti sin kjære moders Kerstin avgagne Oluf Erikssons gård uti Gottenburg, som Johan (eg, Joen, O. D.:s anm.) Mortensson, sig den 23 desember 1682 skal hafe tilforhandlet och rådig vorder med løfter til sin avdøde svoger salige Her Nils Andersson.

Det står videre, at en Ambjørn Svendsson kvitterte for gården.

Følgende tilleggeopplysningar kan gis.

1. Herr Nils Andersson, handlande i Gottenburg, gift med Karin Olufsdatter Ancher (Om honom: se 8.23, O. D:s anm.)

(foreldre til Anders Nilsson, adlet Cederflykt, skrev sig til Aspnes – Bjørboholm- Angerås – Store Lyngå – Svendholmen og Romma: født ca 1655 – levet 1722)

2. Johan Mortensson, står oppført som svoger av Nils Andersson – da vel gift med Marie Olufsdatter Ancker.

3. Ambjørn Svendsson er ukjent – muligens oppnevnt som sterbhusforvalter [vilket äger sin riktighet, O. D.:s anm].”

Så langt det norska brevet

Anders Svensson Kråka (se 7.66)

1677–79 (ej 1681)

Gustavi tomtöreslängder: 1678 1 tomt

M1676 Anders Kråka borgare, 1 tomt

Det är t.v. osäkert om han bodde 7.68 eller på svärfadern Anders Andersson Ankarsmeds gamla tomt 7.66. Hans släkt redovisas också 9.24.

Jon Larsson öltappare på källaren

1673

Jon på källarens änka el Jon Larssons änka

1675–78 Jon Larsson öltapparens änka 1 tomt

Gustavi tomtöreslängd 1674–76, änkan 1677, Jon på källarens gård 1678–81 1 tomt

Jon Larsson på källarens änka svarade för en tomt 1675–78.

I en på Riksarkivet i Stockholm befintlig längd över Göteborgs mantal och husägare 1676 nämnes Jon Larsson öltapparens änka. En *Peder Larsson* (måhända bror) supplikerade den 9.10.1679 ”att arvskapet efter Jon Larsson måtte bli till ändskap gjort”.

Den 8.12.1687 omtalas det, att stärbhurskuratorn *Håkan Ekman* hade företagit delningen efter Olof Ankarsmeds änka, dess måg Joen Larsson och dennes avlidna hustru, Olof Ankarsmeds än-

kas kvarlåtenskap hade delats i tre lotter 1) 1 till sonen Erik Ancker, 2) en till mågen Nils Andersson 3) till Joen Larssons son *Olof Joensson*.

Eftersom Jon Mårtensson i notariatprotokollen i Christiania kallas för svåger till salige Herr Nils Andersson och eftersom han flyttade till den gård, som tidigare hade bebotts av dennes svåger Jon Larsson öltappare, så tyder detta på att han hade gift sig med Jon Larssons änka. Denna bör alltså ha varit Marie Olofsdotter Ancker (troligen kallade hon sig aldrig Ancker).

Vad källäget för registreringen av Jon Mårtenssons köp av gården beträffar, så förhåller det sig så: Efter 1.2.1697 noterades uppbuden av gårdarna regelbundet (AIIa:1a och ff). Dessförinnan kan man hitta uppgifter inmängda bland övriga fakta i domböckerna men mera sporadiskt. Man får hålla sig till listorna över betalare av "huseköpspenningar", d.v.s. en avgift till staden, som brukade betalas första uppbudsdagen. I listan över 1682 års huseköpspengar står icke Jon Mårtenssons köp noterat.

Köpet noteras emellertid i förbigående på annat ställe i Göteborgs mag. arkivs material. Bland de till magistraten insända handlingarna 1690 [EIIa:6] finnas några aktstycken som beröra att Erik Anckers systersons (Olof Joenssons) barnpenningar var inestående i sal Nils Anderssons stärbhus. Där nämnes också, att Ambjörn Svensson hade varit fullmäktig, när huset köptes av Jon Mårtensson och det framgår, att det rörde sig om sal Olof Ankarsmeds sterbhus.

Den 27.3.1690 pantade Jon Mårtensson, borgare i Göteborg, till *dannemannen Anders Eriksson* i Ellebräcka i Ale härad, Stärke (Starrkärr) gäld och socken för lån av 140 rdr till 6% ränta (s.k. barnpenningar) hus och tomt på Sillgatan mellan Jon Månsson masthuggare å östra och snickaren mästare Rolof Henriksson å västra sidan.

Jon Mårtenssons änka omtalas redan 1710. Hon bor i gården enligt skattningslängden 1715 tillsammans med Ahsasverus Herenborg och 1717 i upphandlingslängden kallas hon inhyses hos denne och hans hustru Annika Jonsdotter. Där bor då också soldathustrun *Maja Pihl*, *Barbro Jonsdotter* och *Ingrid Håkansdotter* I skattningslängden 1715 taxeras tomt 120 d smt, hus 200 d smt och lösöret till 20 d smt för änkan och 40 för Herenborg.

Stadsfiskalen Ahsasverus Herenborg är enligt tomtöreslängden 1720 ägare av halva gården. Den andra halva gården ägdes i varje fall 1730 av hans svåger sergeanten (senare avsk. underofficeren) Joakim Ahlelöf. Ahlelöf angavs 1733 vara fattig och informera barn.

Ahsasverus Herenborg hade som ung student från Skara den 15.3.1711 utsetts till överskult, sedan den tidigare innehavaren av tjänsten avskedats på grund av "försummelse, nachläsighet och oriktighet." Den 10.7.1716 efterträdde han *Petter Sjöström* som stadsfiskal. Han begravdes D 15.3.1730. Enligt bouppteckningen den 2.5.1736 efterlämnade han hus och tomt på Sillgatan, däri sergeant Ahlelöf ägde hälften, värderat till 240 d smt. (Barn: *Magnus*, *Olof* och *Johan Herenborg*)

Hattmakare Andreas Söderberg inropade på offentlig auktion 1736 sal stadsfiskal Herenborgs och dess svåger Herr Joakim Ahlelöfs hus och gård belägen på Sillgatan mellan handskmakare Magnus Starmans gård å östra (7.68ö) och Bornanders gård i väster (7.66) för en summa av 495 d smt. Han ägde alltså både 7.67 och 7.68v och tomterna hade i fortsättningen gemensam historia. Se alltså 7.67.

Östra delen av 7.68

Jöns i Ååsgården 1638

Jöns Pedersson (deledragare) i Öiersjö

1639–63 densamme som?

Jöns (Bryntesson) masthuggare

1666–67, änkan Ingeborg Larsdotter 1668–70

Gustavi tomtöreslängder *Jöns Bryntes änka* 1670–73

Enligt en handling i magistratens arkiv från 1670 överlät mönsterskrivaren Peder Jönsson å sina och samsyskonens vägnar deras halvpart i deras faders avlidne Jöns Pedersson deledragares gård å Sillgatan mellan avlidne Olof smeds gård i väster och salig Lars Pederssons gård i öster till styvmodern Ingeborg Larsdotters nye man

Jon Månsson Masthuggare

1670–81 M1676: 1 tomt

Gustavi tomtöreslängd 1674–81

När saken behandlades i rätten i november 1670 anges tomten vara inlöst av Jon Månsson masthuggare från hans *hustru Ingeborg (Larsdotters)* styvbarn. Yngste sonen *Anders Jönsson* omtalas. Rätten beslöt vid detta tillfälle, att ”denne Jon Månsson efter hans hustru länge gården med sin förre man Jöns Pedersson possiderat och sedan på sin lagtima?? besuttit hafwer” beviljades utan ”flere lagens solenniteter, med lagbjudande och hembjudning, fastebrev uppå förbemälte hans hustrus arvspart”.

Tillsammans med sin hustru Ingeborg Larsdotter sålde Jon Månsson masthuggare den 8.6.1702 sin *halva* gård fram till gatan med därpå stående hus på Sillgatan öster om hamnen mellan Jon Mårtensson i väster och mäster Måns skomakare i öster för 188 rdr kurant till

handskmakare Magnus Andersson Starman.

I villkoren ingick, att Starman skulle betala hälften i inkvartering, brandvakt och tomtpenningar m.m.

Ännu 1715 delades tomten mellan Starman (tomt 90 d smt, hus —, lösöre 50) och Jon Månsson.

På tomten bor 1717 Magnus handskmakare (utan hustru), *pigan Karin Andersdotter, gossarna Mårten Anderson* och *Hans Mårtensson* samt Jon Månsson Masthuggare (begr. D 21.3.1720) och hans hustru Maret Gunnarsdotter, betecknade som fattige.

1725 talas om handskmakaren Magnus Starmans halva gård och hans *gesäll Nils Holm* och *pigan Anna Larsdotter*. Jon Månssons fattigas änka äger halva gården liksom ännu 1745.

Ett flertal gesäller och andra anställda omtalas i riksarkivets lönelängder:

1733 *gesällen Alexander Wallström*, avskedad artillerikarl,

1734 *gesällen Caspar Streitz. läregossen Olof Olsson*

1735 *gesällen Jacob Wirman*

Pigor: 1732–34 *Marit Bengtsdotter, Ingeborg Persdotter*

Bouppteckning efter handskmakaremästare Magnus Andersson Starman företogs 27.9.1748. Han efterlämnade då hus och tomt på Sillgatan med inmurad kopparkittel och en liten soppkittel, vär-

derat till 500 d smt. Hela behållningen utgjorde 868 d smt, 13 öre. Magnus Starman d.ä. (en yngre begr. D 6.2.1754) var gift 1/ Ingrid Hansdotter (bou 10.9.1709), 2/ Annika Larsdotter, (densamma som pigan 1725?) (begravd 13.3.1753).

Sonen *handsmakaremäster Erik Starman* ägde gård längre österut vid denna sida Sillgatan medan denna gård övertogs av dottern Brita Magnusdotter (född i andra äktenskapet och död 20.10.1781), gift med

skepparen och handlaren Petter Fredrik Traugusell,

som hade erhållit burskap den 14.7.1741 och handlade med te och porslin (alltså ostindiska varor). Han avled den 14.5.1759 och efterlämnade enligt bouppteckningen 1 199 daler och 30 öre smt, därav hus med hel tomt på Sillgatan mellan hattmakare Kempfer (7.67. Även 7.68v?) och f.d. stadssoldaten Gustaf Mellbergs änkas hus (7.69). Ende sonen *Andreas*, född 1741, avled före modern, varför gården efter dennas död såldes på auktion 5.2.1782 för 502.8 rdr banco. Den ägdes 1785 av byggmästare Olof Erik Arenander och 1786–90 av ostindiske packhuskarlen Olof Wetterström. Hos honom bodde 1785–86 *fattige skräddaren Magnus Gillberg*.

Uppbud av 7.68 den 5.9.1796 och av 7.67 den 27.2.1797.

Grannen i väster hattmakaren Sven Biörkman ägde 1800 såväl 7.67 som hela 7.68. Se alltså 7.67 ang. 7.68:s fortsatta historia.

Ständernas bank uppbjöd 7.67–68 den 9.8.1802.